

І С Т И Н И

ЗИГМУНД
ФРОЙД

ПСИХОЛОГІЯ
СЕКСУАЛЬНОСТІ

Харків
«ФОЛІО»
2018

ПЕРЕДМОВА АВТОРА ДО ТРЕТЬОГО ВИДАННЯ

Спостерігаючи упродовж десятиліття за тим, як зустріли цю працю і яке враження вона справила, я хотів би передувати третьому виданню кількома зауваженнями, спрямованими проти неправильного її розуміння та висунутих до неї нереальних претензій. Насамперед варто підкреслити, що все викладене в цій книжці базується винятково на щоденному лікарському досвіді, поглибленому результатами науково обґрунтованого психоаналітичного дослідження. Три статті з теорії сексуальності не можуть містити нічого іншого, крім положень, що природно випливають з психоаналізу або підтверджуються ним. Тому абсолютно виключається можливість розширити їх якимось чином до цілої «сексуальної теорії»; і цілком зрозуміло, що вони аж ніяк не стосуються деяких важливих проблем сексуального життя. Не варто відтак думати, що ці пропущені розділи великої теми залишилися невідомими автору або що він надає їм другорядного значення.

Залежність цієї праці від психоаналітичного досвіду, під впливом якого вона написана, позначається не лише

на виборі, але й на порядку розміщення матеріалу. Першочергове значення надається моментам, які залежать від випадку, а ті, що підкреслюють схильності, відсуваються на задній план, а також, що онтогенетичний розвиток береться до уваги раніше за філогенетичний. В аналізі випадкові переживання відіграють головну роль, він перемагає їх майже без залишку; а схильність проявляється за його спиною як щось таке, що прокинулося завдяки переживанням, але їхнє значення виходить далеко за межі царини психоаналітичної роботи.

Така ж залежність панує й у взаєминах між онто- і філогенезом. Онтогенез можна розглядати як повторення філогенезу, позаяк філогенез не змінюється завдяки новим переживанням. Філогенетичний нахил проявляється за спиною онтогенетичного процесу. Але по суті схильність є осадом колишнього переживання роду, до якого приєднуються пізніші переживання окремої істоти у вигляді суми випадкових моментів.

Поряд із повною залежністю від психоаналітичного дослідження маю підкреслити, що характерною ознакою цієї моєї праці є навмисна незалежність від біологічного дослідження. Я старанно уникав запровадження наукових гіпотез із загальної сексуальної біології або з сексуальної біології окремих видів тварин у дослідженні, що дало нам можливість вивчити сексуальну функцію людини за допомогою техніки психоаналізу. Я керувався метою — дізнатися, що можна відкрити засобами психологічного дослідження в царині біології людського сексуального життя; мені вдалося вказати на зв'язки та збіги, які

я виявив при цьому дослідженні, але мені не варто було приховувати від себе ту обставину, що в деяких важливих пунктах психоаналітичне дослідження призвело до висновків і поглядів, що значно відступають від базованих лише на біологічних даних.

У цьому третьому виданні я зробив багато приписок, але не позначав їх, як у попередніх виданнях, особливими позначками. Зараз наукова робота в нашій галузі просувається повільнішими темпами; тим не менш, деякі доповнення цієї праці виявилися потрібними для того, щоб вона не відстала від новітньої психоаналітичної літератури.

Бонн, жовтень 1914 року

ПЕРЕДМОВА АВТОРА ДО ЧЕТВЕРТОГО ВИДАННЯ

Після того як ущухли бурхливі баталії військового часу, можна із задоволенням зазначити, що зацікавлення психоаналітичними дослідженнями в усьому величезному світі не згасло. Але не всі частини вчення спіткала однакова доля. Суто психологічні положення та відкриття психоаналізу про несвідоме, про конфлікт, що веде до недуги, про витіснення, про вигоду від хвороби, про механізми утворення симптому тощо користуються зростаючим визнанням і беруться до уваги навіть принциповими

опонентами. Частина вчення, що межує з біологією, основи якої викладено в цій невеликій праці, все ще викликає такі ж заперечення і навіть спонукала декого, хто свого часу інтенсивно займався психоаналізом, відійти від нього та виробити нові погляди, завдяки яким роль сексуального моменту в нормальному та хворому душевному житті знову обмежується.

І все ж я не можу зважитися допустити, щоб ця частина психоаналітичного вчення разючіше відрізняється від тієї дійсності, яку ще потрібно відкрити, ніж інша частина. Спогади й усі повторні дослідження кажуть мені, що й ця частина продиктована таким самим ретельним і чужим для упередженості поглядом і пояснення зазначеної дисоціації в суспільному визнанні не становить проблеми. По-перше, описані тут начала сексуального життя людини можуть підтвердити лише такі дослідники, у яких не бракує терпіння та технічної вправності, щоб довести аналіз до перших дитячих років пацієнта. Часто відсутня можливість це зробити, адже лікарська діяльність вимагає швидшого закінчення лікування, а іншим, не лікарям, що практикують психоаналіз, узагалі закритий доступ до цієї галузі, у них немає можливості скласти самостійне враження, позбавлене впливу їхніх особистих антипатій та упереджень. Якби люди зуміли чогось навчитися з безпосереднього спостереження над дітьми, то ці три статті взагалі могли б бути ненаписаними.

Необхідно, однак, надалі пригадати, що багато з того, що складає зміст цієї книги, підкреслення значення сексуального життя в усіх проявах людської діяльності та

зроблена тут спроба розширити поняття сексуальності завжди були наймогутнішими мотивами опору психоаналізу. Виходячи з потреби в повнозвучному гаслі, дійшли навіть до того, що стали торочити про «пансексуалізм» психоаналізу та робити йому безглуздий закид, що він «усе» пояснює сексуальністю. Можна було б дивуватися, якби ми перебували в стані самозабуття афективних моментів, що заплутують і змушують усе забувати. Адже філософ Артур Шопенгауер уже давно вказав людям, наскільки їхні дії та думки зумовлено сексуальними прагненнями у звичному сенсі слова; й увесь світ читачів таким чином мав виявитися нездатним викинути зі своєї голови таку дивовижну вказівку! Що ж стосується «розширення» поняття про сексуальність, що стало необхідним завдяки аналізу дітей і так званих перверсних, то дозволю нагадати всім тим, хто з висоти своєї точки зору з презирством дивиться на психоаналіз, наскільки близько розширена сексуальність психоаналізу збігається з Еросом «божественного» Платона (С. Нахмансон. Теорія лібідо Фрейда порівняно з вченням про Ерос Платона // Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, 1915, с. 111).

Відень, травень 1920 року